

REFUGIAȚII UCRAINENI DIN ROMÂNIA: PERSPECTIVE, INCLUZIUNE ȘI COEZIUNE SOCIO-ECONOMICĂ

OANA SIMION*

Abstract. *More than three years have passed since the start of the full-scale war of Russia against Ukraine in 2022, an armed conflict that has uprooted millions of Ukrainians from their homes and triggered the fastest-growing humanitarian and displacement crisis on record. The suffering and devastation of the war have not gone unnoticed. The extraordinary solidarity and generosity shown by host families, communities, cities, municipalities and countries in the region has been unprecedented. As the conflict enters its fourth year and the resources of refugees – and host communities – are increasingly stretched, greater solidarity is needed and must be sustained.*

Keywords: *Ukrainian Refugees; Romania; Regional Response Plan; The European Union Socio-Economic Insight Study.*

Conflictul armat din Ucraina, izbucnit la începutul anului 2022, a declanșat una dintre crizele umanitare și de strămutare cu cea mai rapidă creștere înregistrată vreodată și a determinat milioane de persoane să își părăsească casele, în căutarea unor adăposturi sigure în afara granițelor ucrainene. Astfel, în contextul prelungirii pe termen nedeterminat a acestui conflict, dar și al numărului mare de refugiați ce au fost forțați să părăsească Ucraina, este inevitabil ca subiectul mobilității internaționale și al imigrației să capete o relevanță suplimentară, iar realizarea unei cercetări calitative în privința integrării refugiaților să fie mai mult decât necesară. Dezbaterile științifice și politice nu oferă, la momentul actual, informații empirice extinse, cum ar fi date complete privind structura socială, situațiile de viață, valorile și atitudinile sau nevoile refugiaților.¹ Un pas înainte

* Cercetător științific dr. III, Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu”, Academia Română.

¹ Oana Simion, „Prevenirea și combaterea extremismului: legătura dintre migranți, refugiați și extremiști”, în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, vol. XXI, Nr. 3/2024, *Spectrul extremismului bănuie lumea*, p. 151.

pentru întâmpinarea acestor lipsuri a fost realizat prin intermediul evaluării *Romania Socio-Economic Insights Survey* (SEIS)² – *Studiul Socio-Economic privind Romania* –, desfășurat, în vara anului 2024, de către Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), Centrul Român pentru Studii Comparative privind Migrația (CSCM), Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRR) și Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). Studiul s-a concentrat pe refugiații din Ucraina care locuiesc în România și s-a realizat în scopul evaluării celor mai urgente nevoi ale acestei populații în țara noastră. Datele obținute în urma studiului influențează direct Planul de Răspuns pentru Refugiați (RRP) pentru anul 2025 și oferă o înțelegere cuprinzătoare a nevoilor refugiaților și a lacunelor existente în furnizarea serviciilor.

Prezentul articol își propune să examineze rolul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) în sprijinirea persoanelor refugiate din Ucraina, cu accent pe contribuția activă a instituției în gestionarea crizei umanitare. De asemenea, sunt analizate mecanismele de asistență macrofinanciară oferită de UE pentru Ucraina, dificultățile generate de subfinanțare și implicațiile acestora asupra răspunsului umanitar și procesului de incluziune socio-economică a refugiaților. În plus, sunt integrate aspecte privind condițiile-cadru ale integrării rezidențiale ale refugiaților, tipologiile pieței de locuințe și gradul de accesibilitate, criteriile cu privire la calitatea fizică a vieții, caracteristicile mediului de trai, precum și sustenabilitatea măsurilor de incluziune pe termen lung.

*Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite
pentru Refugiați (UNHCR) și rolul său activ în sprijinirea
și incluziunea socio-economică a refugiaților din Ucraina*

Începând cu 24 februarie 2022, s-au înregistrat peste 8 milioane de treceri de frontieră din Ucraina și Republica Moldova în România. Până la sfârșitul lunii mai 2025, conform datelor UNHCR³, 185 984 de refugiați din Ucraina erau înregistrați pentru protecție temporară în România. UNHCR, împreună cu alte agenții ale ONU și o serie de organizații neguvernamentale (ONG-uri), au sprijinit răspunsul guvernului român prin intermediul coordonării interinstituționale în contextul Modelului de Coordonare a Refugiaților și al unui Plan Regional de Răspuns pentru Refugiați (RRP), care se aliniază cu prioritățile și activitățile reflectate în Planul Național de Măsuri pentru protecția și incluziunea persoanelor strămutate din Ucraina beneficiare de protecție temporară în România. Totodată, UNHCR a colaborat cu autoritățile și partenerii din România pentru a promova protecția juridică și fizică a refugiaților.

² Denumit anterior *Evaluarea Multisectorială a Nevoilor* (MSNA), SEIS reprezintă o evaluare cuprinzătoare și multisectorială care vizează înțelegerea și abordarea nevoilor refugiaților din Ucraina în cele 10 țări care participă la Planul de Răspuns pentru Refugiați.

³ The Operational Data Portal, UNHCR – *Romania Ukraine Refugee Situation Update*, 7 iulie 2025, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/117372>, accesat la 21 iulie 2025.

La nicio lună de la atacul Rusiei împotriva Ucrainei, în martie 2022, UE a adoptat Directiva temporară de protecție – o dovadă că statele pot mobiliza voința politică și pot acționa cu hotărâre în interesul refugiaților; UNHCR pledează în acțiunile sale pentru astfel de abordări rapide, orientate spre protecție în situațiile de criză. Experiența pozitivă și solidaritatea arătată față de refugiații din Ucraina ar trebui să fie dezvoltate și extinse către toți oamenii forțați să fugă din calea conflictelor, violențelor și abuzurilor de orice fel.⁴ În timp ce UNHCR și partenerii săi lansau Planul regional de răspuns pentru refugiați pentru 2024, la nivel global existau peste 6,3 milioane de refugiați din Ucraina, dintre care 5,9 milioane în Europa.⁵ În 2024, demografia generală a populației totale de refugiați ucraineni a rămas la fel de consistentă ca în 2023, aproximativ 60% dintre aceștia fiind femei, iar o treime din numărul total copii. În al treilea trimestru al anului 2023 s-a înregistrat un număr mai mare de sosiri de persoane de sex masculin, tendință care a continuat și anul următor. Totodată, din 2024 refugiații au început să se confrunte cu vulnerabilități socio-economice, preconizându-se că acestea vor afecta semnificativ refugiații, întrucât strămutarea prelungită le epuizează economiile și sporește riscul unor mecanisme negative de adaptare, în special pentru gospodăriile ale căror venituri sunt realizate de o singură persoană sau în care locuiesc persoane în vârstă, persoane cu dizabilități și copii neînsoțiți sau separați. Potențialele riscuri de protecție cu care se confruntă nou-sosiții sunt mari și includ traficul de persoane, separarea copiilor de părinți și îngrijitori, exploatarea și abuzul sexual, precum și niveluri ridicate de suferință psiho-socială asociată conflictelor.⁶

Dincolo de asistența umanitară, incluziunea socio-economică este esențială pentru ca refugiații să devină autosuficienți și să contribuie la bunăstarea comunităților gazdă. Este necesar un efort colectiv și susținut pentru a garanta că refugiații nu numai că primesc asistență umanitară esențială, dar au și oportunitatea de a-și reconstrui viața cu demnitate, securitate și independență economică. Astfel, în privința incluziunii socio-economice, UNHCR împreună cu Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) și cu ONG-urile partenerie depun constant eforturi pentru facilitarea autonomiei mijloacelor de trai pentru ucrainenii fugiți din calea războiului. Pe parcursul ultimilor trei ani, mii de refugiați au fost sprijiniți pentru a urma cursuri de limba română, au primit consiliere în domeniul ocupării forței de muncă și au fost contactați prin intermediul site-ului Jobs4UKR.⁷ Pentru asigurarea unei coordonări eficiente între partenerii umanitari care implementează RRP, UNHCR a creat o platformă solidă de coordonare între agenții. Programul de asistență financiară este conceput în coordonare cu Guvernul României pentru a completa eforturile acestuia de spri-

⁴ O. Simion, *loc.cit.*, p. 150.

⁵ UNHCR, The UN Refugee Agency, *Raportul anual al UNHCR România*, 11 ianuarie 2023, disponibil la <https://www.unhcr.org/ro/15355-unhcr-overview-2022.html>, accesat la 8 mai 2025.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Disponibil la <https://jobs4ukr.com/>

jinire a refugiaților din Ucraina. Sprijinul are un caracter tranzitoriu, până când refugiatul în cauză poate să își asigure un loc de muncă sau poate fi inclus în sistemele naționale de protecție socială. În 2025, UNHCR intenționează să susțină răspunsul umanitar pentru a asigura protecție și soluții pentru refugiații din Ucraina, iar printre prioritățile guvernului român se numără menținerea coeziunii sociale, consolidarea protecției la nivelul comunității, asigurarea prevenirii și a răspunsului la violența de gen și la riscurile legate de protecția copiilor, promovarea incluziunii economice prin consiliere în carieră, dar și integrarea refugiaților în societatea românească.

Implicarea sectorului privat este crucială, atât prin sprijin direct pentru programe, cât și prin finanțarea ONG-urilor naționale care lucrează în domeniul asistenței refugiaților și al crizei refugiaților. Investițiile în formarea profesională, oportunitățile de angajare și sprijinul antreprenoriatului nu numai că vor aduce beneficii refugiaților, dar vor consolida și piața muncii și economia românească.

Parteneriatele dintre companii și ONG-uri pot genera soluții inovatoare pentru incluziunea economică a refugiaților. În acest sens, un exemplu concret este Centrul ROUA din Constanța, înființat, în septembrie 2022, de Asociația Novapolis⁸ pentru sprijinirea refugiaților ucraineni. În 2024, Centrul a oferit asistență pentru 1 418 refugiați și a servit drept centru comunitar cheie în Sud-Estul României. Centrul facilitează incluziunea socio-economică a beneficiarilor prin facilitarea accesului la ocuparea forței de muncă, formarea în domeniul antreprenoriatului și sprijinirea dezvoltării afacerilor. De asemenea, centrul oferă servicii esențiale pentru refugiați, incluzând asistență pentru protecție, consiliere juridică, suport psihosocial, cursuri de limba română și distribuirea articolelor de primă necesitate pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate. În plus, specialiști în domeniul sănătății furnizează îndrumare privind sănătatea familiei, vaccinările și îngrijirea copiilor mici. Centrul ROUA colaborează activ cu parteneri în prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și copiilor, inclusiv prin organizarea de sesiuni de instruire *online* destinate părților interesate, în domenii precum migrația, traficul de persoane și sprijinirea victimelor și supraviețuitorilor traficului și violenței. Totodată, cooperarea cu instituțiile publice vizează diseminarea informațiilor legate de drepturile muncii. Proiectul consolidează colaborarea dintre societatea civilă, instituțiile publice și alți actori relevanți, contribuind la creșterea nivelului de protecție pentru refugiați și resortisanții țărilor terțe, prin activități de *advocacy*⁹, consultări comunitare și inițiative de consolidare a capacităților.

⁸ Centrul de Analize și Inițiative pentru Dezvoltare își propune să contribuie la consolidarea unei societăți democratice, incluzive și diverse, o societate echilibrată din punct de vedere social și economic și capabilă să răspundă nevoilor tuturor.

⁹ Acțiuni desfășurate de indivizi sau organizații pentru a influența deciziile politice, economice sau sociale, cu scopul de a promova o schimbare benefică pentru un anumit grup sau cauză. Aceste acțiuni pot varia de la campanii de conștientizare și sensibilizare, la *lobby* direct cu factorii de decizie sau implicarea comunității în procesul de luare a deciziilor.

*Mecanismul de asistență macrofinanciară
al UE pentru Ucraina*

De la începutul războiului de agresiune declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei, UE, împreună cu statele sale membre, au condamnat în mod ferm acțiunile Rusiei și au oferit un sprijin fără precedent Ucrainei și cetățenilor săi. Ca expresie a solidarității europene, UE a mobilizat un sprijin cu un caracter cuprinzător, al cărui volum total a depășit, până în prezent, pragul de 165 de miliarde de euro. Această asistență se structurează pe mai multe componente esențiale: 84,6 miliarde de euro – sprijin financiar, economic și umanitar, acordat direct Guvernului ucrainean sub formă de împrumuturi, granturi, asistență bugetară și ajutor umanitar pentru populația civilă; 59,6 miliarde de euro – sprijin militar oferit prin intermediul Instrumentului European pentru Pace și prin contribuții bilaterale ale statelor membre, inclusiv echipamente, muniție, instruire și alte resurse de apărare; 17 miliarde de euro – alocate statelor membre pentru gestionarea nevoilor refugiaților ucraineni, oferind sprijin pentru cazare, sănătate, educație și integrare socială; 3,6 miliarde de euro – generate din profiturile obținute din activele suverane rusești înghețate în UE, direcționate către reconstrucția Ucrainei.¹⁰

UE a susținut constant eforturile statelor membre în gestionarea consecințelor umanitare ale conflictului și a oferit sprijin în domenii esențiale precum controlul frontierelor, primirea și protecția persoanelor strămutate, precum și integrarea acestora în societățile gazdă, prin facilitarea accesului la educație, servicii medicale, locuințe și piața muncii.

Principalele direcții de acțiune sunt:

Sprijin pentru gestionarea frontierelor. Comisia Europeană a emis ghiduri operaționale pentru a sprijini autoritățile de frontieră în eficientizarea procesului de intrare a refugiaților din Ucraina, reducând timpii de așteptare fără a compromite securitatea. Agențiile europene contribuie, de asemenea, prin furnizarea de personal suplimentar și expertiză tehnică.

Sprijin pentru sistemele de sănătate. Comisia Europeană a instituit un mecanism european de transfer rapid al pacienților între statele membre, coordonat prin Mecanismul de Protecție Civilă al UE. Colaborarea strânsă cu Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor și cu Agenția Europeană pentru Medicamente vizează asigurarea unei monitorizări adecvate a sănătății publice, a disponibilității medicamentelor și a instruirii personalului de specialitate pentru a oferi sprijin adecvat statelor membre.

Sprijin macrofinanciar continuu. Consiliul UE a adoptat, pentru anul 2023, un pachet de 18 miliarde de euro, menit să acopere nevoile bugetare imediate ale Ucrainei.

Asistența macrofinanciară în valoare de 18,1 miliarde de euro acordată de UE face parte din inițiativa cu privire la împrumuturile pentru accelerarea veniturilor

¹⁰ European Commission, *EU assistance to Ukraine*, disponibil la https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_en?utm_source=chatgpt.com, accesat la 5 iulie 2025.

extraordinare pentru Ucraina, inițiativă condusă de G7, și urmărește să ofere Ucrainei sprijin financiar în valoare de aproximativ 45 de miliarde de euro. Aceste împrumuturi urmează să fie rambursate prin utilizarea veniturilor provenite din activele înghețate ale statului rus deținute în UE.¹¹

Încadrul Consiliului European extraordinar de la începutul lunii martie 2025, liderii europeni au apreciat că, în contextul continuării războiului în Ucraina, Comisia Europeană este pregătită să acorde în avans fondurile asistenței macrofinanciare rămase, în conformitate cu nevoile țării, și să suplimenteze contribuția UE la inițiativa împrumuturilor pentru accelerarea veniturilor extraordinare pentru Ucraina, dacă este necesar; Comisia Europeană rămâne în contact strâns cu autoritățile ucrainene în ceea ce privește calendarul plăților viitoare.¹² Cu această ocazie, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a declarat: „Prin plata de astăzi de 1 miliard de euro reiterăm angajamentul nostru ferm față de Ucraina. Ajutăm economia țării să își mențină cursul și să reconstruiască infrastructura critică deteriorată de agresiunea rusă. Vom continua să sprijinim Ucraina atât timp cât este nevoie.”¹³ În preambulul Summitului G7 din Canada, pe 13 iunie 2025, Comisia Europeană a plătit cea de-a cincea tranșă, în valoare de 1 miliard de euro, din împrumutul excepțional de asistență macrofinanciară acordat Ucrainei. Astfel, de la începutul anului 2025 totalul împrumuturilor acordate Ucrainei de către Comisia Europeană, în cadrul asistenței macrofinanciare, ajunge la 7 miliarde de euro.¹⁴

Mecanismul de asistență macrofinanciară oferit Ucrainei de către UE este crucial pentru a răspunde nevoilor bugetare urgente ale Ucrainei, care au crescut considerabil în contextul războiului de agresiune intensificat și prelungit al Rusiei. Cu acest sprijin financiar de 18,1 miliarde de euro, Ucraina a putut să își susțină nevoile militare, bugetare și de reconstrucție actuale și viitoare, restaurând infrastructura energetică, sistemele de apă, rețelele de transport, drumurile și podurile. Instrumentul de asistență macrofinanciară oferă Ucrainei o flexibilitate ridicată și condiții foarte favorabile, cu scadențe foarte lungi, care pot ajunge până la 45 de ani. Este important de menționat că Ucraina nu este așteptată să ramburseze direct împrumutul din resurse proprii întrucât, așa cum am mai menționat mai sus, rambursarea va fi asigurată prin profiturile extraordinare din activele rusești imobilizate colectate din Mecanismul de Cooperare pentru Împrumuturi din Ucraina, ceea ce reprezintă un semnal clar că povara reconstrucției Ucrainei va fi suportată de cei responsabili de distrugerea acesteia.¹⁵

¹¹ European Commission, *Daily News*, 13 iunie 2025, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_25_1498, accesat la 5 iulie 2025.

¹² European Commission, *Daily News*, 8 mai 2025, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_25_1167, accesat la 1 iunie 2025.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ European Commission, *Daily News*, 13 iunie 2025, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_25_1498, accesat la 5 iulie 2025.

¹⁵ European Commission, *Commission delivers a further €1 billion to Ukraine under its part of the G7 loan, to be repaid with proceeds from immobilized Russian assets*, Press Release, 20 martie 2025, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_25_827, accesat la 24 mai 2025.

Angajamentul UE de sprijin financiar pentru orice creștere esențială a cheltuielilor militare este extrem de important pentru asigurarea unei poziții puternice a Ucrainei înaintea oricăror potențiale negocieri de pace în perioada ce urmează. Prin ansamblul acțiunilor sus-menționate, Uniunea Europeană își consolidează statutul de principal partener strategic și cel mai important donator internațional al Ucrainei, reafirmându-și angajamentul ferm față de securitatea, stabilitatea și integritatea teritorială a acesteia.

*Planul Regional de Răspuns (RRP)
pentru refugiații ucraineni. Lacunele și consecințele subfinanțării*

După mai bine de trei ani de conflict armat în Ucraina, criza umanitară continuă să se adâncească, iar strămutarea prelungită exercită un impact considerabil asupra comunităților afectate. În ciuda generozității neclintite a țărilor gazdă – inclusiv a României, care a oferit protecție unui număr semnificativ de cetățeni ucraineni – situația umanitară din 2025 rămâne critică. Un regres major a fost înregistrat odată cu încetarea programului guvernului român care furniza asistență financiară pentru acoperirea costurilor de locuire și alimentație. Această decizie a lăsat numeroase familii – în special pe cele ce aparțin categoriilor vulnerabile – fără un mijloc principal de subzistență. În acest context, se impune un răspuns umanitar regional coerent și coordonat, adaptat nevoilor continue ale persoanelor strămutate și care să asigure accesul echitabil la servicii esențiale. În situația reducerii resurselor disponibile, partenerii RRP au făcut tranziția de la intervenții generalizate către o programare direcționată, concentrată asupra grupurilor vulnerabile. În vederea optimizării orientării sprijinului pe sectoare, a fost elaborat și lansat un raport actualizat de evaluare a vulnerabilității, rezultat al unei colaborări între 21 de parteneri RRP și autoritățile locale din București și Brașov.

În ultimul an, s-au înregistrat progrese semnificative în consolidarea cadrului de protecție pentru refugiați în România. Partenerii RRP pentru refugiați au colaborat strâns cu Guvernul României pentru a include refugiații ucraineni beneficiari ai protecției temporare în sistemele naționale de protecție socială. Un moment definitoriu în acest proces l-a constituit adoptarea Ordonanței de Urgență nr. 96/2024¹⁶, la data de 1 iulie 2024, care extinde accesul refugiaților la aceleași beneficii sociale ca și pentru cetățenii români – inclusiv alocații pentru copii, indemnizații de handicap, ajutor de șomaj, venit minim garantat și burse educaționale. Această măsură a reprezentat un pas important în direcția consolidării durabilității sprijinului acordat persoanelor vulnerabile aflate sub protecție temporară. Partenerii RRP au susținut activ această inițiativă, contribuind la dialogul instituțional și pledând pentru extinderea drepturilor asigurate refugiaților ucraineni, măsură esențială pentru protecția consolidată a acestora. Această

¹⁶ Portal Legislativ, OUG nr. 96 din 28 iunie 2024 privind acordarea de sprijin și asistență umanitară de către statul român cetățenilor străini sau apatrizilor aflați în situații deosebite, proveniți din zona conflictului armat din Ucraina, disponibil la <https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/284711>, accesat la 1 iulie 2025.

măsură a contribuit semnificativ la durabilitatea sprijinului acordat refugiaților vulnerabili. Partenerii RRP pentru refugiați au pledat activ pentru adoptarea acestei inițiative și au participat la procesele consultative esențiale. Peste 54 000 de refugiați au fost informați cu privire la drepturile lor, serviciile disponibile și mecanismele de prevenire a violenței împotriva femeilor și copiilor, prin intermediul birourilor de asistență, campaniilor de conștientizare și platformelor digitale dedicate. De asemenea, peste 7 000 de refugiați au beneficiat de intervenții direcționate de protecție, inclusiv asistență juridică, iar mai mult de 13 000 de copii refugiați au accesat servicii specializate în domeniul protecției copilului. Aceste servicii au fost furnizate prin intermediul diverselor centre de asistență și furnizori parteneri ai RRP, inclusiv centrele de tip *one-stop-shop* din București (RomExpo), Iași (Centrul Nicolina), Cluj (Casa Ucraina) și Brașov (Centrul Katya), care facilitează accesul la servicii integrate și la conexiuni directe cu instituțiile guvernamentale. Pentru a stimula incluziunea socio-economică și a sprijini dezvoltarea autonomiei refugiaților, Grupul de lucru pentru mijloace de trai și incluziune a adoptat o abordare integrativă și a implicat societatea civilă, sectorul privat și autoritățile publice într-o abordare de tipul *întreaga societate*. În acest cadru, peste 8 700 de refugiați au urmat cursuri de limba română, iar aproape 13 000 de refugiați au beneficiat de programe de formare profesională, sprijin pentru antreprenariat și integrare pe piața muncii. Ca rezultat, peste 7 000 de refugiați au reușit să obțină un loc de muncă înregistrat cu contract activ. Evoluția pozitivă a integrării pe piața muncii este reflectată de datele disponibile: 43% dintre refugiații ucraineni intervievați au declarat că sunt angajați la finalul anului 2024, comparativ cu 33% în 2023 și 15% în 2022. Totodată, peste 24 000 de refugiați cu nevoi specifice au primit sprijin economic pentru a-și acoperi nevoile de bază. În ceea ce privește educația, până la sfârșitul anului școlar 2022-2023, aproape 40 000 de copii ucraineni au fost înscriși în școlile din România – o creștere semnificativă față de decembrie 2022, când erau înregistrați doar 4 361 de elevi. Cu toate acestea, persistă dificultăți reale în participarea constantă, determinate de barierele lingvistice și de preferința părinților pentru continuarea educației conform curriculei ucrainene.

În ceea ce privește accesul la sănătate, aproximativ 75% dintre gospodăriile de refugiați care au raportat nevoi medicale au reușit să acceseze servicii de asistență medicală.¹⁷ Cu toate acestea, persistă obstacole precum competențele lingvistice limitate, dificultățile de potrivire a competențelor cu cerințele locurilor de muncă disponibile și oportunitățile economice reduse, care continuă să îngreuneze procesul de incluziune.

Deși comunitatea ucraineană a fost primită cu multă căldură în faza inițială a conflictului armat, în ultima perioadă s-au observat schimbări în atitudinile sociale, accentuând nevoia unor măsuri active pentru susținerea coeziunii sociale. În acest sens, partenerii RRP au sprijinit consolidarea sistemelor naționale, astfel

¹⁷ UNHCR, *Regional Refugee Response Plan for the Ukraine Situation: 2024 End-of-Year Report, 2025*, disponibil la <https://reliefweb.int/report/ukraine/regional-refugee-response-plan-ukraine-situation-2024-end-year-report>, accesat la 3 iunie 2025.

încât atât populația refugiată, cât și cea gazdă, să poată accesa toate beneficiile și drepturile existente în mod echitabil. Peste 5 000 de angajați ai furnizorilor de servicii au fost instruiți, dintre care 1 800 de angajați au fost formați în domeniul Prevenirii exploatarei și abuzului sexual (PSEA), 120 de cadre medicale au fost instruite în managementul clinic al violului, iar 814 profesori au participat la sesiuni de specializare în sănătate mintală și psihosocială (MHPSS), dar și educație incluzivă. Pentru a sprijini accesul la servicii, a fost lansată o linie telefonică de traducere în domeniul sănătății, precum și *Ghidul agenției pentru ocuparea forței de muncă*, disponibil în mai multe limbi pe *site-ul* Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM).¹⁸ În paralel, peste 11 600 de refugiați și membri ai comunității gazdă au participat la activități comune menite să promoveze incluziunea socială și solidaritatea.

Partenerii RRP au susținut în mod activ și soluții locale și au încurajat formarea unor rețele de coordonare, în special Grupuri de Lucru pentru Incluziunea Refugiaților, conduse de prefecți și/sau primari, menite să sprijine dezvoltarea strategiilor locale de integrare a comunității ucrainene. Aceste inițiative au inclus lansarea unor platforme de recomandări locale, activitatea coordonatorilor județeni și a mediatorilor culturali, facilitarea accesului refugiaților la servicii medicale, precum și consolidarea cadrului strategic pentru integrarea refugiaților în sistemele publice locale. Aceste inițiative au pus bazele unui răspuns mai incluziv și mai sustenabil la nevoile refugiaților din România.

Până la sfârșitul anului 2024, RRP a fost finanțat în proporție de doar 44%, cu 51,4 milioane dolari primiți din cele 117,2 milioane dolari solicitate.¹⁹ Sectorul mijloacelor de subzistență a rămas cel mai subfinanțat, primind doar 11% din fondurile necesare. Toate sectoarele incluse în cadrul RRP s-au confruntat cu deficiențe semnificative de finanțare, cu lacune deosebit de pronunțate în domeniul protecției copilului, sprijinului pentru victimele violenței, satisfacerii nevoilor de bază, educației, mijloacelor de trai, dar și incluziunii socio-economice. Treisprezece parteneri importanți au raportat că nu au primit niciun fel de finanțare nouă în 2024, ceea ce a generat dificultăți majore în planificarea și implementarea intervențiilor. În consecință, 11 dintre cei 37 de parteneri ai RRP au fost nevoiți să își reducă semnificativ activitățile, iar 5 parteneri și-au suspendat complet operațiunile. În pofida intensificării eforturilor de mobilizare a donatorilor – inclusiv prin sesiuni de mentorat pentru accesarea fondurilor europene și inițiative de colaborare cu sectorul privat prin evenimente de tip *networking* – finanțarea a continuat să reprezinte o provocare critică.

Această subfinanțare riscă să submineze progresul realizat în domeniul umanitar și să afecteze sustenabilitatea integrării refugiaților în România. Sectoare esențiale, precum asigurarea mijloacelor de trai, incluziunea economică, educația și prevenirea violenței împotriva femeilor și copiilor necesită sprijin financiar adecvat pentru a garanta construirea unei vieți stabile și demne pentru refugiați.

¹⁸ Vezi <https://www.anofm.ro/?idpostare=28529>.

¹⁹ UNHCR, *Regional Refugee Response Plan for the Ukraine Situation: 2024 End-of-Year Report, 2025*, disponibil la <https://reliefweb.int/report/ukraine/regional-refugee-response-plan-ukraine-situation-2024-end-year-report>, accesat la 3 iunie 2025.

Impactul direct al acestor lacune bugetare este vizibil, în special în domeniul educației. Deși în anul 2023 aproximativ 40 000 de copii refugiați ucraineni erau înregistrați în sistemul educațional românesc, până în 2024 numărul acestora a scăzut la circa 24 500, dintre care mulți se află într-un statut educațional incert. Factorii principali ai acestui declin includ barierele lingvistice și obstacolele administrative. Conform datelor Sondajului privind Incluziunea Socio-Economică, doar 50% dintre elevii ucraineni refugiați frecventează cu regularitate unitățile de învățământ din România.²⁰ Lipsa fondurilor împiedică implementarea de măsuri pentru îmbunătățirea frecvenței școlare și sprijinirea retenției elevilor. Centrele educaționale susținute de organizațiile societății civile funcționează ca punți esențiale către sistemul public de educație, însă sustenabilitatea acestor *huburi* este pusă în pericol, ceea ce ar putea conduce la creșterea riscului de abandon școlar. În plus, din cauza constrângerilor financiare, programele de predare a limbii române pentru copii și activitățile de educație non-formală oferite de partenerii RRP au fost reduse sau suspendate.

Participarea economică a refugiaților din Ucraina în România se confruntă, de asemenea, cu riscuri semnificative. Doar 11% din fondurile necesare au fost alocate programelor dedicate mijloacelor de trai și incluziunii economice. Acest deficit de finanțare afectează în mod direct continuitatea cursurilor de limbi străine, serviciile de asistență în integrarea pe piața muncii și programele de formare profesională, esențiale pentru facilitarea accesului refugiaților la oportunități economice durabile. Deficitul de finanțare a afectat, de asemenea, sprijinul umanitar imediat. Programele de completare a asistenței guvernamentale acordate celor mai vulnerabile categorii de refugiați au fost reduse considerabil, iar lipsa de finanțare pentru furnizorii de servicii sociale a determinat creșterea riscului de pierdere a adăpostului temporar pentru numeroase familii de refugiați, forțându-i să se întoarcă în Ucraina sau să trăiască în condiții precare, expuși riscurilor de sănătate și sărăcie severă. Organizațiile active în domeniul protecției copilului și al sănătății semnalează o diminuare a sprijinului psihosocial destinat copiilor, sporind riscul de dezvoltare a tulburărilor de sănătate mintală cauzate de traumele războiului și procesul de strămutare. De asemenea, subfinanțarea sectorului destinat combaterii violenței împotriva femeilor și copiilor periclitează continuitatea serviciilor esențiale pentru victime și supraviețuitori, afectând programele de sprijin direct și campaniile de conștientizare publică. Aceste deficiențe sunt cu atât mai problematice în contextul creșterii raportate a violenței domestice în cadrul familiilor reunificate sau al gospodăriilor mixte gazdă-refugiat.

Răspunsul la criza refugiaților în România rămâne o prioritate strategică și necesită atât sprijin umanitar imediat, cât și strategii pe termen lung pentru incluziunea socio-economică a refugiaților. În pofida progreselor înregistrate, menținerea unei asistențe adecvate este esențială pentru garantarea accesului refugiaților la servicii esențiale, pentru facilitarea integrării acestora în comunitățile locale și încurajarea contribuției lor la economia națională. Un angajament

²⁰ *Ibidem.*

susținut și coordonat din partea tuturor actorilor implicați – Guvernul României, organizațiile internaționale, societatea civilă și sectorul privat – este indispensabil pentru atingerea acestor obiective. În acest sens, Guvernul României a manifestat o preocupare și un angajament permanent față de protejarea refugiaților proveniți din zona de conflict prin măsuri consistente de sprijin și facilitare a incluziunii sociale. Printre aceste măsuri se numără și elaborarea unui program cuprinzător de asistență pentru locuire, menit să asigure satisfacerea nevoilor de bază prin furnizarea de soluții de cazare colectivă. Cu toate acestea, eliminarea treptată a acestui program generează provocări și riscuri potențiale de protecție pentru refugiații vulnerabili, în special pentru cei aflați, în prezent, în adăposturi sau care au nevoie de cazare colectivă.

Mulți dintre refugiații ucraineni aflați în România se confruntă cu nevoi complexe, inclusiv dizabilități și afecțiuni medicale grave, care limitează semnificativ capacitatea de autosuficiență în absența unui sprijin continuu. În acest context, asigurarea accesului constant la locuințe adecvate rămâne o componentă esențială a protecției acestora. Partenerii RRP solicită sprijin continuu pentru acești refugiați vulnerabili prin cazare colectivă susținută, prin consolidarea capacității locale în domeniul serviciilor sociale și de protecție, și prin menținerea capacității de a acomoda nou-sosiții sau situații de urgență care necesită locuințe pe termen mediu. În paralel, având în vedere creșterea semnificativă a numărului de copii refugiați înscriși în sistemul educațional formal din România și dificultățile persistente legate de prezența și participarea efectivă la procesul educațional, partenerii RRP solicită un sprijin extins pentru integrarea educațională a acestora. Printre intervențiile prioritare se numără: implementarea de programe de recuperare și remediere, oferirea de sprijin educațional personalizat, extinderea serviciilor de asistență lingvistică, formarea cadrelor didactice pentru predarea limbii române ca limbă străină și promovarea activităților de coeziune socială în mediul școlar. În ceea ce privește accesul la servicii medicale, deși refugiații din Ucraina beneficiază, în mod formal, de acces egal la sistemul național de sănătate ca și cetățenii români, barierele practice persistă, iar înregistrarea la un medic de familie și accesarea serviciilor medicale specializate, inclusiv vaccinarea, rămân preocupări cheie. Ca răspuns, partenerii RRP colaborează cu Ministerul Sănătății, Casa Națională de Asigurări de Sănătate și alte instituții relevante pentru a facilita accesul echitabil la servicii de sănătate și pentru a asigura diseminarea eficientă a informațiilor esențiale în domeniul sănătății.

Pentru a aborda provocările continue legate de cazare și riscurile de protecție, în special pentru refugiații care nu pot atinge autonomia din cauza vulnerabilităților complexe, a fost necesară extinderea și adaptarea măsurilor de sprijin instituțional. În acest sens, sprijinul oferit prin Ordonanța de Urgență nr. 96/2024, prelungit ulterior prin OUG nr. 116/2024 și OUG nr. 15/2025, care vizează acordarea de sprijin și asistență umanitară cetățenilor străini sau apatrizilor proveniți din zona conflictului armat din Ucraina, a fost fundamental. Având în vedere că aceste măsuri urmează să expire la data de 31 decembrie 2025, se impune menținerea unei forme de sprijin – fie prin extinderea programului actual, fie prin

inițierea unui nou program guvernamental. Un astfel de program oferă sprijin tranzitoriu pentru refugiații nou-sosiți, menține asistența pentru cei angajați în programe de incluziune, dar care nu sunt încă autosuficienți, și asigură un sprijin personalizat pentru persoanele extrem de vulnerabile, care necesită asistență pe termen lung.

Studiul Socio-Economic privind România

În luna septembrie 2024, Europa găzduia aproximativ 6,7 milioane de refugiați din Ucraina, dintre care aproape două milioane se aflau în state incluse în Planul Regional de Răspuns (RRP) pentru Refugiați. Aceste state – Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Republica Moldova, Polonia, România și Slovacia – colaborează constant pentru a răspunde nevoilor persoanelor strămutate, într-un context regional marcat de provocări persistente. Pentru anul 2024, RRP a anticipat un aflux mai redus de noi refugiați din Ucraina, comparativ cu primii ani ai crizei, însă sprijinul continuu și asistența inițială de primire rămân esențiale pentru o parte semnificativă a populației refugiate. Informațiile obținute din rapoartele de evaluare multisectorială a nevoilor, realizate în perioada 2022-2023 în state precum Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Republica Moldova, Polonia, România și Slovacia, precum și din evaluările efectuate în Estonia, Letonia și Lituania în 2023, au fost fundamentale pentru elaborarea Planului de Referință privind situația din Ucraina pentru anul 2024. Aceste evaluări au oferit o imagine de ansamblu detaliată asupra nevoilor refugiaților și au facilitat o planificare bazată pe date concrete și răspunsuri specifice. Pentru a consolida aceste eforturi, UNHCR și partenerii săi au implementat, în 2024, studiul *Socio-Economic Insights Survey* (SEIS), derulat în aceleași zece țări. Această cercetare îmbunătățită asigură comparabilitatea datelor cu cele din anii anteriori, și oferă, totodată, o perspectivă mai aprofundată asupra evoluției nevoilor socio-economice ale refugiaților.

În prima jumătate a anului 2024, UNHCR, Centrul Român pentru Studii Comparative privind Migrația (CSCM), Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRR) și Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) au realizat studiul *Romania Socio-Economic Insights Survey* – Studiul Socio-Economic privind România –, concentrându-se pe refugiații ucraineni care locuiesc în România. Constatările studiului sunt destinate să sprijine planificarea, implementarea și evaluarea eficientă a programelor din răspunsul pentru refugiați. Studiul a inclus un eșantion de 1 008 gospodării de refugiați, reprezentând 2 915 persoane, din 25 de județe și din București. Scopul principal al cercetării a fost evaluarea celor mai stringente nevoi ale acestei populații în țara noastră.²¹

Informațiile colectate sunt esențiale pentru planificarea intervențiilor umanitare și pentru identificarea lacunelor existente în furnizarea de servicii. Ele permit o înțelegere mai clară a nevoilor și a nivelului de integrare socio-economică a refugiaților din România, a accesului acestora la sistemele publice naționale și a

²¹ The Operational Data Portal, *Romania Socio-Economic Insights Survey (SEIS) 2024 – Final Results Presentation*, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/114640>, accesat la 27 mai 2025.

priorităților pentru anul următor, dar și o monitorizare a evoluției nevoilor refugiaților în timp. SEIS este o sursă cheie de informații pentru planificarea Planului de Răspuns pentru Refugiați, propunându-și să surprindă cerințele de finanțare și planificare pentru un răspuns adecvat. Consolidarea acestor eforturi va contribui la integrarea deținătorilor de protecție temporară vulnerabili în sistemul de protecție socială din România, asigurându-le incluziunea și stabilitatea pe termen lung.

Datele demografice privind populația de refugiați ucraineni din România evidențiază tendințe esențiale în modelele de strămutare și oferă informații cruciale pentru configurarea politicilor sociale, a programelor de integrare și a serviciilor publice. Aceste date sunt fundamentale pentru ajustarea intervențiilor în funcție de nevoile specifice ale diferitelor categorii de refugiați. Majoritatea gospodăriilor analizate (65%) sunt compuse din adulți de vârstă activă (35-59 de ani), cu o distribuție de gen dezechilibrată: 58% femei și 42% bărbați, aspect influențat semnificativ de politicile de recrutare militară din Ucraina. Gospodăriile cu copii constituie, de asemenea, 65% din totalul eșantionat, subliniindu-se nevoia de sprijin consistent în domeniul educației, îngrijirii copilului și al serviciilor familiale. Populația de refugiați este covârșitor urbană, 92% fiind rezidenți în orașe, cu cele mai mari concentrații în București (29%), Constanța (24%) și Suceava (9%), distribuție ce reflectă o tendință de stabilire în regiunile care oferă oportunități socio-economice mai bune. Vulnerabilitățile legate de sănătate rămân o preocupare majoră: 60% dintre gospodării includ cel puțin un membru care suferă de boli cronice, iar 25% au în componență o persoană cu dizabilități, ceea ce evidențiază importanța asigurării unui acces adecvat la servicii medicale.

Educația copiilor ucraineni refugiați în România continuă să reprezinte o provocare complexă. Deși s-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește înscrierea în sistemul educațional românesc – 51% dintre copiii de vârstă școlară au frecventat școlile locale în anul școlar 2023-2024, față de 40% în anul precedent –, majoritatea elevilor (69%) rămân oficial înscriși în sistemul educațional din Ucraina, iar 65% participă la cursuri *online*. Această dublă afiliere educațională reflectă atașamentul față de programa națională ucraineană, dificultățile de integrare în sistemul românesc și barierele lingvistice persistente. Aproximativ 14% dintre respondenți indică limba ca fiind un obstacol major, alături de preocupările legate de echivalarea studiilor și incertitudinile privind recunoașterea viitoare a diplomelor. În pofida creșterii semnificative a numărului de înscrieri în sistemul educațional românesc, un număr considerabil de familii de refugiați aleg să mențină copiii în sistemul de învățământ *online* oferit de Ucraina. Această alegere este determinată, în principal, de incertitudinile legate de durata șederii în România, precum și de dorința de a asigura continuitatea educațională în conformitate cu programa școlară din țara de origine. Cu toate acestea, un procent îngrijorător – 10% dintre copiii de vârstă școlară – nu sunt înscriși nici în instituțiile de învățământ din România, nici nu participă la cursurile *online* din Ucraina, astfel evidențiindu-se riscul de excluziune educațională și necesitatea unor intervenții țintite.

Protecția refugiaților ucraineni este asigurată, în principal, prin cadrul de Protecție Temporară, 99% dintre gospodării beneficiind de acest statut, ce permite

accesul la drepturi și servicii esențiale. Reînnoirea documentelor a fost raportată ca fiind lipsită de dificultăți de către 91% dintre respondenți. Totuși, 18% dintre gospodării se confruntă cu probleme în înregistrarea evenimentelor vitale – precum nașteri, căsătorii sau decese – dificultăți determinate în principal de barierele lingvistice, birocrăția complexă și lipsa documentelor justificative. Un aspect critic rămâne nivelul scăzut de conștientizare privind existența și accesul la servicii de protecție, în special pentru grupurile vulnerabile, cum sunt supraviețuitorii violenței domestice, persoanele cu dizabilități și vârstnicii. Doar 42% dintre respondenți sunt informați în legătură cu serviciile sociale disponibile, iar 23% nu cunosc existența niciunui astfel de serviciu. Totuși, dintre cei care au beneficiat de sprijin, 79% s-au declarat mulțumiți de asistența primită.

Integrarea socială rămâne un proces dificil. Un sfert dintre gospodării a raportat tratament ostil din partea comunităților locale, cel mai frecvent sub forma agresiunii verbale (76%) și a discriminării (25%), în special în contexte precum căutarea unui loc de muncă sau a unei locuințe. Deși 77% dintre respondenți descriu relația cu comunitatea locală ca fiind pozitivă, 14% au observat o deteriorare a acestei relații de la momentul sosirii în România, posibil ca urmare a tensiunilor generate de presiuni economice și concurență pentru resurse. Consolidarea programelor de integrare, combaterea dezinformării și promovarea dialogului intercultural sunt esențiale pentru reducerea tensiunilor și facilitarea coexistenței armonioase.

O proporție importantă de refugiați menține legături directe cu Ucraina. Din februarie 2022 până în prezent, 64% dintre gospodării au raportat că cel puțin un membru s-a întors în Ucraina pentru o vizită, 46% dintre aceștia efectuând mai multe călătorii. Principalele motive au fost vizitarea familiei și accesarea serviciilor medicale (37%), ceea ce sugerează o dependență continuă de sistemul medical ucrainean, din cauza costurilor sau limitărilor de acces în România. Alte motive includ obținerea de documente (26%) și recuperarea bunurilor personale (14%). Această tendință evidențiază necesitatea consolidării serviciilor esențiale în România, în special în domeniul sănătății, documentării legale și sprijinului comunitar, astfel încât refugiații să nu fie constrânși să se întoarcă în Ucraina exclusiv din cauza presiunilor administrative sau financiare.

Integrarea pe piața muncii și provocările economice reflectă atât progrese, cât și dificultăți persistente. Deși 53% din populația refugiată activează pe piața muncii, doar 80% dintre aceștia sunt angajați, iar 24% dintre cei angajați nu dețin un contract formal de muncă, ceea ce îi expune riscurilor asociate muncii informale. Principalele bariere în calea angajării includ cunoștințe insuficiente de limba română (36%), salarii necompetitive (14%), programul inflexibil (11%) și lipsa calificărilor (11%). Acești factori sugerează că, deși mulți refugiați sunt dornici să muncească, provocările structurale continuă să le limiteze oportunitățile pentru un loc de muncă stabil și echitabil. Tinerii (16-24 ani) se confruntă cu provocări suplimentare, 15% fiind clasificați ca NEET²², fapt care generează

²² *Not in Education, Employment, or Training* se referă la o persoană cu vârsta cuprinsă între 16 ani și 30 de ani care nu are loc de muncă, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională.

îngrijorări cu privire la integrarea economică și potențialul risc de excluziune socială pe termen lung. Stabilitatea financiară rămâne o preocupare semnificativă pentru multe gospodării care nu reușesc, din cauza costului ridicat al vieții urbane și a incertitudinii economice, să-și acopere cheltuielile curente, în ciuda participării la piața muncii. Disparitățile salariale și nivelul ridicat al ocupării informale contribuie la vulnerabilizarea continuă a acestor familii. Deși majoritatea refugiaților (85%) își acoperă singuri chiria și costurile de trai, doar 65% reușesc să achite chiria în mod constant la timp, ceea ce evidențiază precaritatea financiară a numeroase gospodării. Lipsa unui sprijin financiar specific și absența contractelor de muncă formale contribuie la această instabilitate, împiedicând atingerea unei independențe economice durabile. Obstacolele privind recunoașterea calificărilor, precum și accesul limitat la programe de formare profesională, reduc semnificativ șansele de avansare în carieră. Această situație restrânge capacitatea refugiaților de a valorifica în mod adecvat abilitățile și experiența profesională în țara gazdă. În ciuda acestor provocări, se remarcă semnale clare de reziliență și de integrare progresivă în societatea românească, reflectate în creșterea constantă a ratelor de ocupare și în disponibilitatea activă a refugiaților de a participa la piața muncii. Pentru a valorifica acest potențial, este esențială consolidarea politicilor publice orientate spre integrare. Sunt necesare intervenții concrete, precum extinderea programelor de formare lingvistică, facilitarea accesului la servicii specializate de plasare pe piața muncii și aplicarea riguroasă a standardelor de protecție a muncii pentru lucrătorii vulnerabili. De asemenea, investițiile în formarea vocațională, programe de antreprenoriat și inițiative de mentorat pot contribui la dezvoltarea unor mijloace de trai sustenabile, la reducerea dependenței de ajutorul umanitar și la promovarea incluziunii economice pe termen lung.

Accesul la servicii de sănătate al refugiaților ucraineni rămâne o provocare semnificativă ce evidențiază atât accesibilitatea, cât și dificultățile continue în ceea ce privește primirea de îngrijiri medicale adecvate. Deși statutul de protecție temporară conferă refugiaților acces gratuit la servicii medicale esențiale, numeroase obstacole persistă în calea obținerii unei îngrijiri adecvate și la timp. Printre cele mai frecvent raportate probleme se numără timpii lungi de așteptare (37%), dificultățile financiare legate de achiziționarea medicamentelor sau plata serviciilor medicale (30%), precum și costurile ridicate ale spitalizării (28%). De asemenea, sănătatea mintală este un aspect critic, întrucât unul din trei refugiați declară suferință psihologică, dar doar 33% beneficiază efectiv de servicii de consiliere psihologică sau psihoterapie. Un alt fenomen relevant, în acest context, este dependența de vizitele temporare în Ucraina pentru accesarea serviciilor medicale (37%), determinată, cel mai probabil, de percepția unei mai mari accesibilități, familiaritate cu sistemul medical ucrainean sau costuri mai reduse. Aceste constatări evidențiază necesitatea unor măsuri sistemice de îmbunătățire a accesului la serviciile de sănătate din România, prin reducerea barierelor financiare, scurtarea timpilor de așteptare și extinderea serviciilor de sănătate mintală.

Condițiile de locuire ale refugiaților ucraineni din România reprezintă un alt domeniu ce relevă un echilibru fragil între un grad ridicat autonomie, dar și o vulnerabilitate legată de insecuritatea protecției locuinței închiriate. Aproximativ 85% dintre aceștia locuiesc în apartamente sau case private, nu ca rezultat al unei alegeri deliberate, ci mai degrabă din lipsa alternativelor subvenționate. Cu toate acestea, acoperirea costurilor de locuire reprezintă o provocare majoră: doar 65% dintre gospodăriile reușesc să achite chiria la timp, iar 41% se bazează pe acorduri verbale de închiriere. Această lipsă de formalizare a contractelor expune refugiații riscului de evacuare, abuzurilor contractuale și instabilității locative. Costurile lunare ridicate ale locuinței exercită o presiune suplimentară asupra gospodăriilor cu venituri reduse sau instabile. Este necesară consolidarea cadrului legal și instituțional în domeniul locuirii pentru refugiați, inclusiv prin promovarea contractelor scrise, asigurarea unor mecanisme eficiente de protecție locativă și dezvoltarea unor programe de sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor cu locuința.

Evaluarea SEIS oferă o imagine cuprinzătoare a dimensiunilor-cheie ale provocărilor și nevoilor refugiaților ucraineni din România și acoperă aspecte demografice, educaționale, de protecție, incluziune socio-economică, sănătate și locuire. Totodată, studiul SEIS evidențiază și o serie de limitări metodologice care trebuie luate în considerare în interpretarea datelor: posibile prejudecăți de selecție a eșantionului, influențe sezoniere asupra colectării datelor, rate ridicate de non-răspuns la întrebări sensibile, dificultăți logistice în regiunile de frontieră și subreprezentarea bărbaților. Recunoașterea acestor limite este esențială pentru validitatea concluziilor și pentru formularea unor politici și programe de sprijin bazate pe realități documentate pentru refugiații ucraineni din România.²³

BIBLIOGRAFIE

- Ammann Dula, E., G. Fuchs, N. Gautschi, E. Granwehr (2024), „Housing instead of Accommodation: Opportunities and Challenges of Private Accommodation for Refugees with Protection Status S.”, Berner Fachhochschule, disponibil la <https://arbor.bfh.ch/handle/arbor/36809>.
- Blomqvist Mickelsson, T. (2025), „Ukrainian Refugees’ Differentiated Treatment: A Critical and Systematic Review”, în *Global Networks*, disponibil la <https://doi.org/10.1111/glob.12502>.
- Blomqvist Mickelsson, T. (2024), „Ukrainian Refugees’ Reception in Swedish Sports Clubs: ‘Deservingness’ and ‘Promising Victimhood’”, în *European Journal of Social Work*, no. 2, pp. 267-280, disponibil la <https://doi.org/10.1080/13691457.2023.2196375>.
- Chugaievska, S., R. Wisła (2023), „A New Wave of Migration in Ukraine on the Background of Russian Invasion: Dynamics, Challenges and Risks”, în *Journal of International Studies*, no. 4, pp. 220-244.
- Daoust, G., S. Dyvik (2024), „Homes for Ukraine’ and the Politics of Private Humanitarian Hospitality”, în *Review of International Studies*, pp. 1-19, disponibil la <https://doi.org/10.1017/S0260210524000470>.
- European Commission (2025), *Commission delivers a further €1 billion to Ukraine under its part of the G7 loan, to be repaid with proceeds from immobilised Russian assets*, Press Release, 20 martie, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_25_827.

²³ The Operational Data Portal, *Romania Socio-Economic Insights Survey (SEIS) 2024 – Final Results Presentation*, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/114640>, accesat la 27 mai 2025.

- European Commission (2025), *EU assistance to Ukraine*, disponibil la https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine_en?utm_source=chatgpt.com.
- European Commission (2025), *EU solidarity with Ukraine*, disponibil la https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/index_en.
- European Commission (2025), *Daily News*, 13 iunie, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_25_1498.
- European Commission (2025), *Daily News*, 8 mai, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_25_1167.
- International Center for Migration Policy Development (2023), *ICMPD Migration Outlook 2023, Ten migration issues to look out for in 2023*, disponibil la https://www.icmpd.org/file/download/58952/file/ICMPD_Migration_Outlook_2023.pdf.
- Kochis, D. (2002), *Russia's Weaponization of Migrants Hasn't Gone Away, Commentary Global Politics*, The Heritage Foundation, 18 noiembrie, disponibil la <https://www.heritage.org/global-politics/commentary/russias-weaponization-migrants-hasnt-gone-away>.
- Menjívar, C., I. Ness, Dr. M. Ruiz (eds.) (2018), *The Oxford Handbook of Migration Crises*, Oxford University Press, Oxford.
- O'Neill, A. (2024), „Number of international refugees and internally displaced people 1951-2023”, disponibil la <https://www.statista.com/statistics/1309846/refugees-displaced-worldwide>.
- Parlamentul European, *Fișe Descriptive despre Uniunea Europeană, Politica în domeniul azilului*, disponibil la <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/151/politica-in-domeniul-azilului>.
- Rea, A., M. Martiniello, A. Mazzola, B. Meuleman (eds.) (2019), *The Refugee Reception Crisis: Polarized Opinions and Mobilizations*, Editions de l'Université de Bruxelles.
- Riebert, Bernd (2023), „EU refugee plight could worsen in 2023 without policy change”, *Deutsche Welle*, 2 ianuarie, disponibil la <https://www.dw.com/en/eu-refugee-plight-could-worsen-in-2023-without-policy-change/a-64250979>.
- Riebert, B. (2022), *Urmează alt an dificil pentru politica UE privind migrația*, 29 decembrie, disponibil la <https://www.dw.com/ro/urmeaz%C4%83-un-alt-an-dificil-pentru-politica-ue-privind-migra%C8%9Bia/a-64225552>.
- Sales, R. (2002), „The Deserving and the Undeserving? Refugees, Asylum Seekers and Welfare in Britain”, în *Critical Social Policy* 22, no. 3, pp. 456-478, disponibil la <https://doi.org/10.1177/026101830202200305>.
- Shatberashvili, N. (2024), „Social Service Response to the Needs of the Ukrainian Refugees”, în *Journal of Human Rights and Social Work* 9, no. 3, pp. 485-495, <https://doi.org/10.1007/s41134-024-00332-0>.
- Simion, O. (2024), „Prevenirea și combaterea extremismului: legătura dintre migranți, refugiați și extremiști”, în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, Vol. XXI, Nr. 3/2024, Editura ISPRI, București.
- The Operational Data Portal (2024), *End-year report on the 2024 Regional Refugee Response Plan for the Ukraine Situation*, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/1150,82>.
- The Operational Data Portal (2024), *Romania Socio-Economic Insights Survey (SEIS) 2024 – Final Results Presentation*, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/114640>.
- The Operational Data Portal (2025), *UNHCR Romania Ukraine Refugee Situation Update*, 7 mai, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/117372>.
- UNHCR, „Născut în Ucraina. Regăsind speranța în România“. *O nouă campanie a UNHCR despre viața refugiaților ucraineni în România, pe calea spre incluziune*, disponibil la <https://www.unhcr.org/ro/16447-nascut-in-ucraina-regasin-speranta-in-romania.html>.
- UNHCR (2025), *Regional Refugee Response Plan for the Ukraine Situation: 2024 End-of-Year Report*, disponibil la <https://reliefweb.int/report/ukraine/regional-refugee-response-plan-ukraine-situation-2024-end-year-report>.
- UNHCR (2023), The UN Refugee Agency, *Raportul anual al UNHCR România*, 11 ianuarie, disponibil la <https://www.unhcr.org/ro/15355-unhcr-overview-2022.html>.
- World Health Organization (2024), *WHO Country Office in Romania – 2024 Annual Report*, disponibil la <https://data.unhcr.org/en/documents/details/117383>.